

WENDENSCHKE KREIS POST

*Av Tomas Sivhed, Claes Åström
och Sigurd Ringström*

»Tunga moln lägga sig vid horisonten. Det blåser från norr – från St. Petersburg – mot vår tyska hemort. Vad skall den föra med sig? Det vet ingen idag, men en sak skall man inte betvivla: Den blåser mot vårt land och mot våra egendomar och vår kultur. Det är inte nog med att ordning och välbefinnande i de Baltiska länderna undermineras utan så sker även med den kultur som sedan 700 år tillbaka samlats här. Vi behöver era tillgångar. Vi behöver ert kapital. Vi behöver era egendomar, är slagorden. Så har den fortskridande russificeringsprocessen fått ett förlopp som många fruktat».

Detta är ett något fritt översatt citat ur Illustrierte Briefmarken Journal från 1906. Artikeln är mer än lite patriotiskt färgad men återger dock en något så när riktig skildring av förhållandena i bland annat Livland, inom vilken provins »Kreis Wenden» befann sig.

Författaren till ovanstående citat skildrar inte blott, hur den tyska kulturen undertrycktes, utan även vad som för filatelister är intressant, hur frimärken med tysk text förbjöds den 29 april 1903. De frimärken med nämnda text som berördes uppgick till ett antal av 85000 bland dem större delen av »Ruinmärkena» från 1901 liksom många ny- och eftertryck. Nu sedan de sista resterna av tysk kultur försvunnit från de Baltiska provinserna frågar sig den nyfikne och historiskt-postalt intresserade: Hur uppkom den så kallade »Wendensche Kreispost» och vad är det som gjort att den fått en särställning inom rysk post?

Då man 1848 införde »frankerad post» i hela ryska riket (Moskva och St. Petersburg redan tidigare) efter västerländskt mönster, inrättades försäljningsställen för kuvert, där man efter 1858 också kunde köpa frankotecken. Dessa försäljningsställen fanns i de stora städerna samt i »Kreis»-städerna om dessa låg i centrum av sin »Kreis». De kunde då ge den omkringliggande befolkningen möjlighet att använda riksposten.

Wenden låg i periferin av sitt »Kreis»-territorium, vilket från staden sträckte sig ca 120 verst d v s 130 km in i Ryssland. Under sådana omständigheter skulle postadministrationen inom området ställa sig mycket dyr, då avståndet från staden till den längst bort boende befolkningen blev för långt för ordinarie postgång. Försäljning av frankotecken skulle inte komma att täcka kostnaderna för förvaltning och transporter. För ryska staten var det billigast och mest bekvämt att låta Wenden själv ordna sin post.

»Kreis Wenden» beslöt då att insätta en egen »Kreispost» under ledning

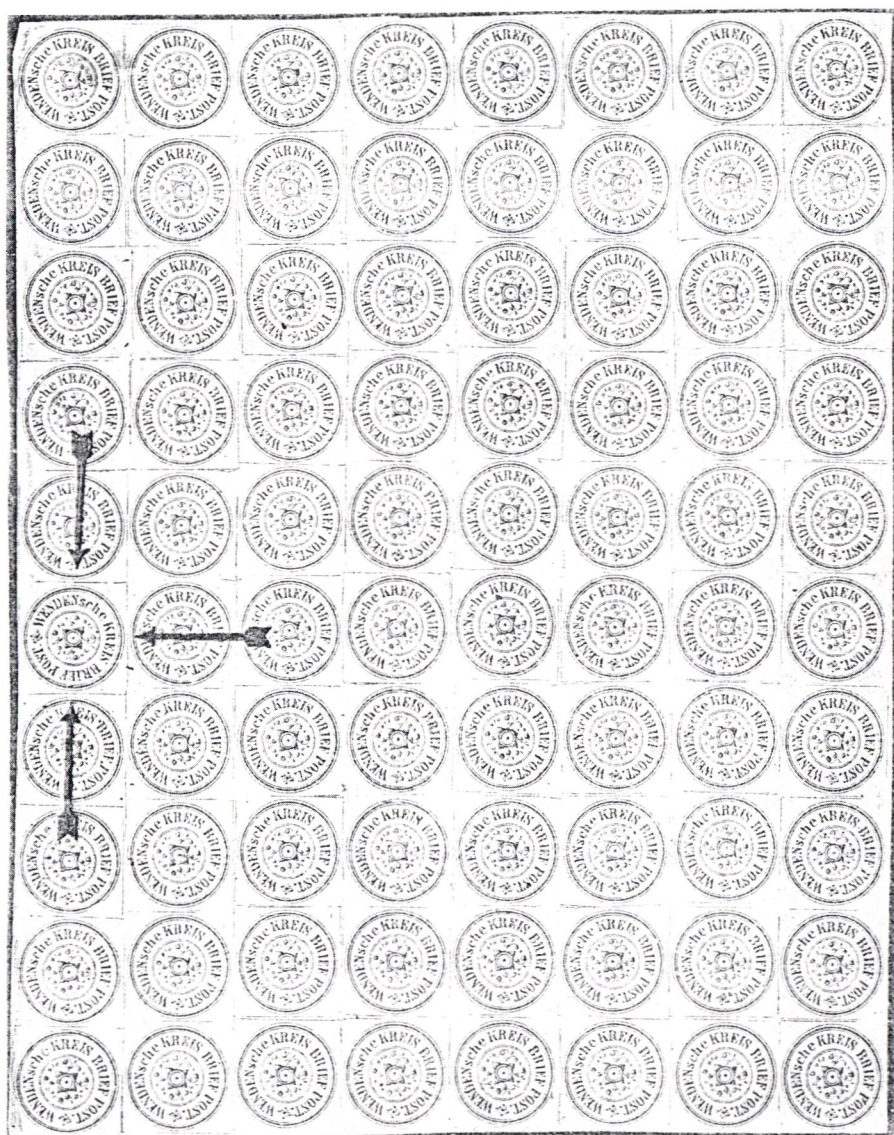
av postmästaren, som emellertid ganska snart ersattes av en på »Kreis-Tag» av ridderskapet vald postmästare. På ett lantdagsmöte fick »Kreis-Postreglementet» lagligt privilegium. Sedan den wendiska posten på detta sätt kommit under det tyska ridderskapets förvaltning började den inte bara »gå ihop» utan även ge ett årligt överskott som bekostade väsentliga postala förbättringar. Sålunda utkom 1863 de första Wendenfrimärkena. Ryska regeringen kom emellertid så småningom underfund med att posten i Wenden var ett lönande företag. Därför upprättade regeringen ett eget postkontor i Alt-Pelbag, i själva hjärtat av det wendiska landområdet. Därigenom kom den wendiska posten under rysk förvaltning den 23 april 1903. Detta är i stort den wendiska »Kreis»-postens öde ur rent historiskt perspektiv. »Wendenschen Kreis» befann sig i samma situation som de flesta »kretsar» i det inre av Ryssland. Den ryska kronoposten befordrade post endast till »Kreisstadt» Wenden, vilken som tidigare nämnts låg i områdets periferi. Invånarna var således såväl i fråga om (bland annat) postala transporter mellan sig själva som till platser utan för »kretsen» hänvisade till den hjälp de kunde få av det livländska ridderskapet. Rikspostförvaltningen överlät således av nödtvång (det ställde sig för dyrt) postbefordran, inom många områden med dåliga vägar och stora avstånd, åt lokala organisationer. Därför är den wendiska »krets»-posten, liksom landskapsposten i det inre av Ryssland, ingen privatpost utan en lagligt skyddad självförsörjande hjälporganisation under riksposten.

Varför har de wendiska lokalmärkena blivit betydligt mer intressanta än övriga ryska lokalmärken? Förmodligen därför att de hade tysk text och således kunde läsas av filatelistiskt intresserade även utanför Ryssland. Dessutom användes de på brev inom ett gammalt kulturområde, där brev med märken inte urskillningslöst kastades bort utan delvis bevarades och därigenom kunde ge senare tiders filatelister mycket intressanta upplysningar.

Bruket av »Kreis-Marken» är noga reglerat genom beslut såväl vid den wendiska »krets»-dagen 1862 som vid lantdagen i Wenden 1882 och 1883.

Efter beslut den 23 april 1883 måste varje inom området befordrad post, såväl brev, som varje annan post inklusive paket, med en maximalvikt av 5 pund, förses med »Kreismarken» och närmare bestämt brev upp till 1 lod skulle förses med ettärke (2 kopek). Övervikt försågs med ytterligare 1ärke. Om försändelsen hade större vikt än 5 pund kunde den avvisas av postmästaren eller hänvisas till nästa postgång (posten expedierades två gånger i veckan) om det fanns plats i postsäcken. För värdeförsändelser tog »Kreis»-postförvaltningen inget ansvar. Tidningar och tjänstebrev vilka inom Kronoposten åtnjöt portobefrielse var likaledes portofria inom »Wendenschen Kreis». Det finns inga säkra dokument som ger exakta upplysningar om utgivningsdagar, förändringar i portosatser eller hur länge olika märken var i bruk. Valet av märkesbild, inköpskälla och tryckförfarande överläts helt åt postmästaren. Av en lycklig slump, vad de wendiska

märkena beträffar, är vissa kontorsböcker från frimärkstryckerierna bevarade, och härigenom kan man få upplysningar om tider för leveranser och kostnader. I övrigt har den filatelistiska forskningen endast meddelanden från den ena postmästaren till den efterföljande som källa. Övriga uppgifter får man försöka få fram från de mycket sparsamt förekommande helbrevet med wendiska märken.

Första emissionen – helark.

Första emissionen 1 januari 1863

2 kopek klarblå på gulvitt papper. Frågan är om detta märke någonsin varit i bruk eller om det är en essay. Man har inte funnit något helbrev med detta märke. Förmodligen ansågs märkena, då de lämnade tryckeriet, såväl vad färg, storlek som form beträffar föga lämpliga bland annat till paket där märket skulle klistras över snöret och då var för litet. Märkena blev därför förmodligen lagda åt sidan. Deras utseende framgår av bild. Arket innehöll 80 märken i 10 vågräta rader om 8 i varje rad. Första märket i sjätte raden är liggande d v s med rosetten till vänster. Således är det ingen tête-bêche som ofta angives i katalogerna. Märkena framställdes förmodligen i E Plates tryckeri i Riga.

Andra emissionen

Första tryckupplagan 1863.

Stentryck utfört i Tyskland.

2 kopek rosa och svart — för brev.

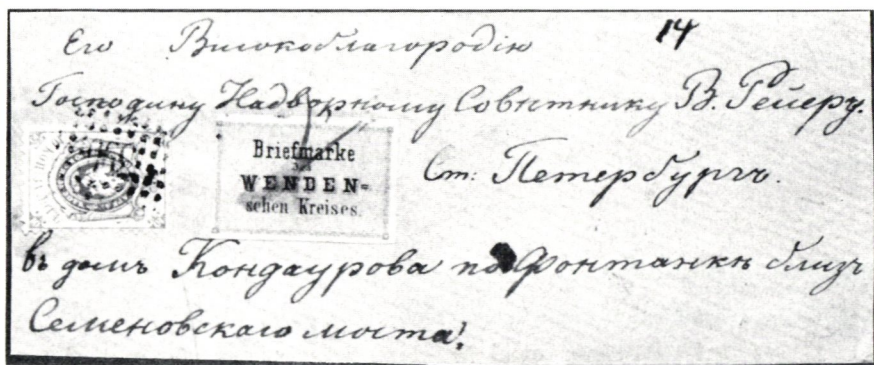
a. omvänt bottentryck

b. blågrön och svart

4 kopek blågrön och svart — för paket.

a. omvänt bottentryck

b. Halverat på brev använt som »Briefmarke».

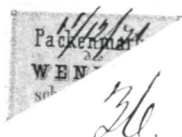
Kuvert med stämpel »390» (Wenden) till S:t Petersburg. Ankomststämplat den 3 augusti 1863.

Märkesbilden består av inskriften »Briefmarke (eller Packenmarke) des Wendenschen Kreises.» i fyra rader omgivna av en flätad ram. Av nr 2 är inga par, strips eller block kända. Samma gäller helark av nr 3. Både »Briefmarken» och Packenmarken» finns med omvänt bottenryck. Huruvida dessa uppstått genom att man vänt hela tryckplåten upp och ner eller om vissa enstaka klicheer vänts kan endast bevisas för paketmärkena. I ett 8-block från vänstra övre hörnet av arket är samtliga märken försedda med rätt-vänt bottenryck. 2 märken i andra vågräta raden har dubbeltryck (bild). På Ferrariauktionen i Paris såldes ett 6-block (3×2) från arkets övre del, varav 2 märken, det första och det tredje har omvänt bottenryck.

Его высокопревосходно

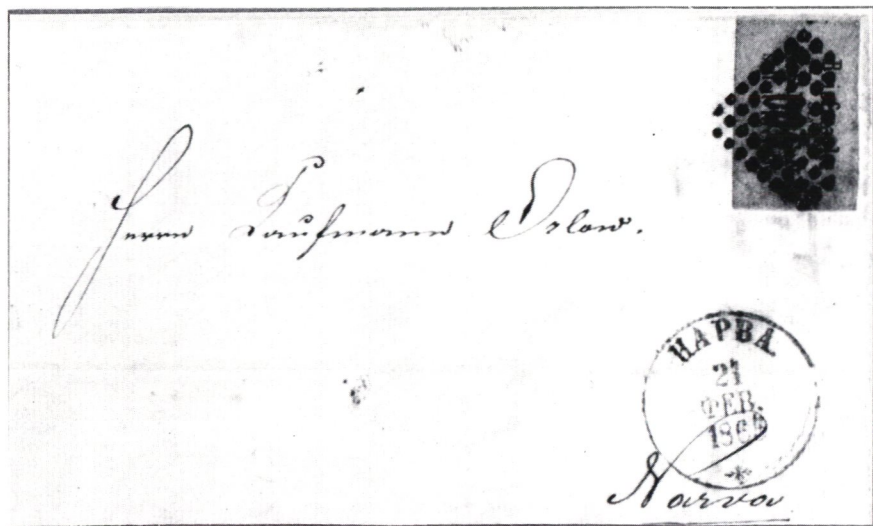
Господиному Г. Фрому Кармусу.

ustnie Zamiesz

Вам. См. = Врловское швейное
дорого, стану, и Миленино

94

Kuvert med stämpel »400» (Nennal) till Narva.

Andra emissionen

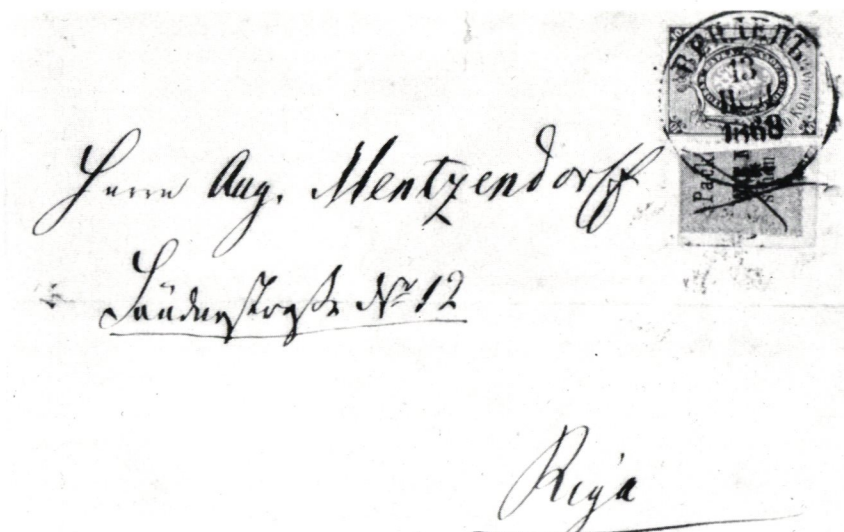
Andra tryckupplagan 1866 -71.

Stentryck utfört av G Plates, Riga.

- a. 4 kopek gulgrön och svart för paket.
- b. 4 kopek gulgrön och svart med omvänt bottentryck för paket.
- c. Halverat använt som »Briefmarke».

Utom genom färgen skiljer sig dessa märken från första tryckupplagan därigenom, att det omvända bottentrycket här är det normala, medan det rättvända bottentrycket sällan påträffas. Från denna upplaga skall det finnas ett sexblock från övre högra hörnet av arket, där samtliga märken har normalt bottentryck. Om någon läsare av denna artikel möjligen skulle veta var detta block finnes, vore det av stort intresse att få veta var. Två block med det omvända, normala bottentrycket är kända. Det ena är ett block från nedre vänstra hörnet av arket, det andra är ett sexblock från övre högra hörnet.

1880 års upplaga.

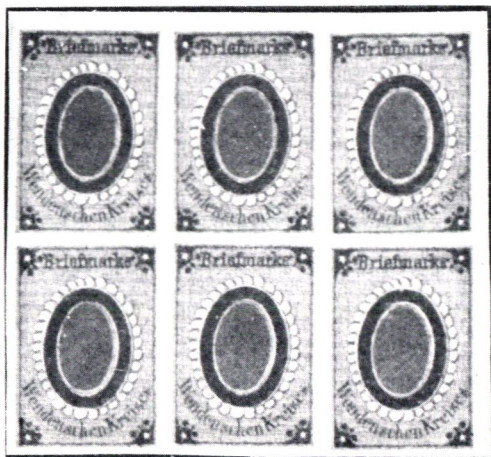
Förfalskning.

År 1880 lät Wendens förste postmästare baron Heinrich von Campenhausen göra nytryck — eller kanske snarare eftertryck — av dessa märken hos Burchard-Stahl tryckeriet i Riga. Upplaga — 10.000 stycken. De avviker såväl i färg som i andra avseenden från originalen och kunna knappast förväxlas med dessa. Ett säkert äkthetstecken är skuggan av de båda bindestrecken i slutet av ordet »Wenden» bilda rätt vinkel med varandra vilket hos alla originalen är mycket tydligt, medan förfalskningarna endast uppvisa delar av denna skugga. De Campenhausenska eftertrycken uppvisa i stället för två bindestreck endast ett tjockt bindestreck.

Större delen av eftertrycken brändes upp år 1906.

Tredje emissionen 1863

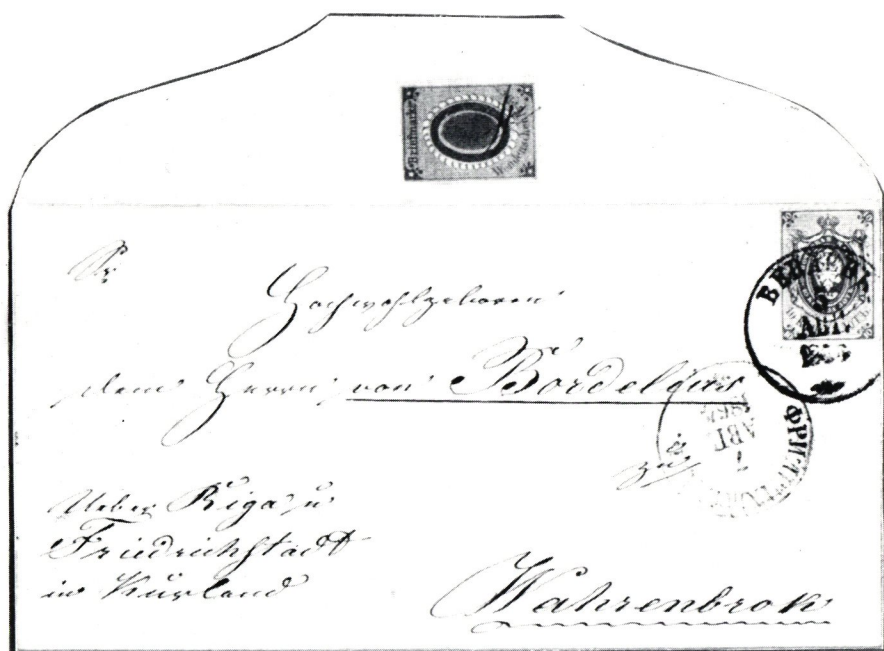
2 kopek karmin och grön

Stentryck, G Plates, Riga.

Märkesbilden är en grön oval, som omges med en tunn grön linje. Ett brett karminfärgat band omger i sin tur ovalen, och detta i sin tur är omgivet av ett flätverk i samma färg. I varje hörn av märket finnes en femuddig stjärna. Upptill på märket står «Briefmarke» i rak linje och nedtill i halvcirkel »Wendenschen Kreises».

Ryska rikspostens 30 kopekmärke har i form och färg tjänat som förebild. Märket trycktes i G Plates tryckeri i Riga. Enligt hittills föreliggande litteraturuppgifter är par, strips och block okända, men ett sexblock är numera känt och visas här. Även dessa märken lät von Campenhausen förfärdiga eftertryck av, som i flera avseenden skiljer sig från originalet. Enligt W. Svensson finnas ytterligare två förfalskningar, men en beskrivning av dessa skulle inom ramen för denna artikel bli alltför lång. (Se Typen und Abarten der Wendenschen Originalmarken von W. Swensson, Berlin Philipp Kosack 1907.)

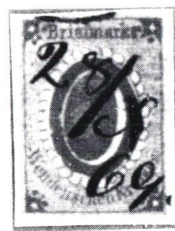
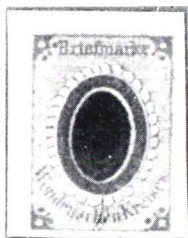
Kuvert avstämplat Wenden via Riga och Friedrichstadt i Kurland till Wahrenbrok.

Fjärde emissionen 1864
2 kopek karmin och grön

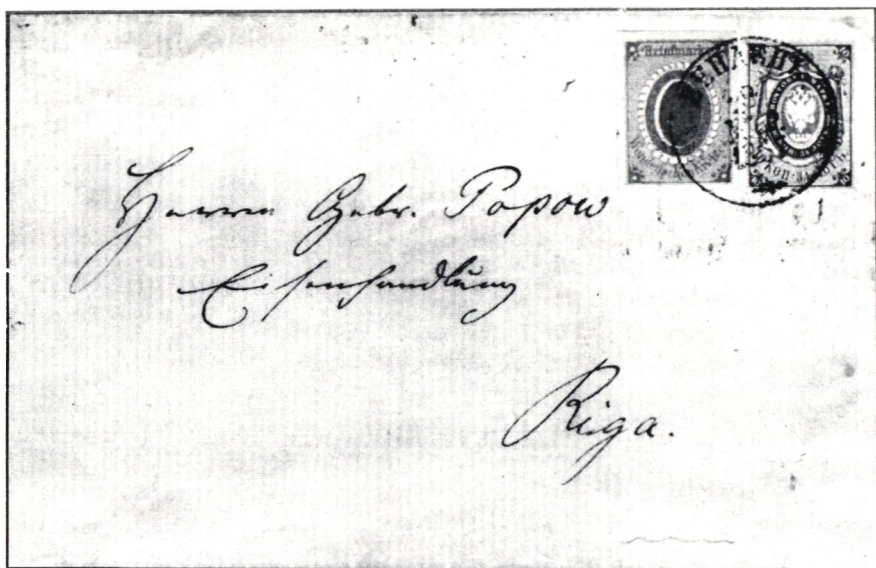

Märkesstorleken är densamma som föregående emissions, och märkena är förmodligen framställda med samma tryckplåt, men i ovalen har nu tillkommit en vit grip. (Livlands vapen) Detta berömda märke har alltid intresserat samlarna och varit en pärla i varje Wendensamling. Några helark har inte påträffats, men ett åttablock lär ha funnits i tysk ägo. Liksom från tidigare upplagor har nytryck (eftertryck) framställts. Enligt W. Swenssons arbete lär flera förfälskningar existera.

Femte emissionen 1865 - 70.
2 kopek karmin och grön

För att tillmötesgå den ryska regeringens önskan att den vita gripen skulle avlägsnas, tillverkades en ny trycksten för ovalen (utan vapen) medan märkets övriga delar förblev oförändrade. Från tredje emissionen skilja sig dessa märken huvudsakligen därigenom, att den gröna linjen kring ovalen saknas. Av denna emission har flera tryckupplagor framställts. De skilja sig icke blott genom färgen utan också genom arkens olika storlekar och märkenas inbördes ordning i detsamma. För det gröna mittelstycket tillverkades nya tryckplåtar allt efter märkenas arrangemang i tryckstenen, så att ovalens storlek, bredden på den vita ramen och den gröna färgen kom att uppvisa stora variationer. Tyvärr gör knappheten på material, bl a ark, att det är svårt att fastställa antalet tryckupplagor. Detta till trots har man

Kuvert avstämplat Wenden och adresserat till Gebr. Popow, Riga.

av befintligt material trott sig kunna få fram inte mindre än fem tryckupplagor från 1865 - 1870.

Ordnar man de förhanden varande märkena, som finns på helbrev och brevstycken och som har tydlig datumstämpel, i kronologisk ordning kan man göra följande uppställning:

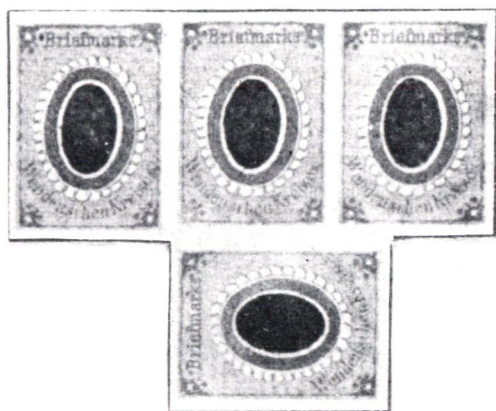
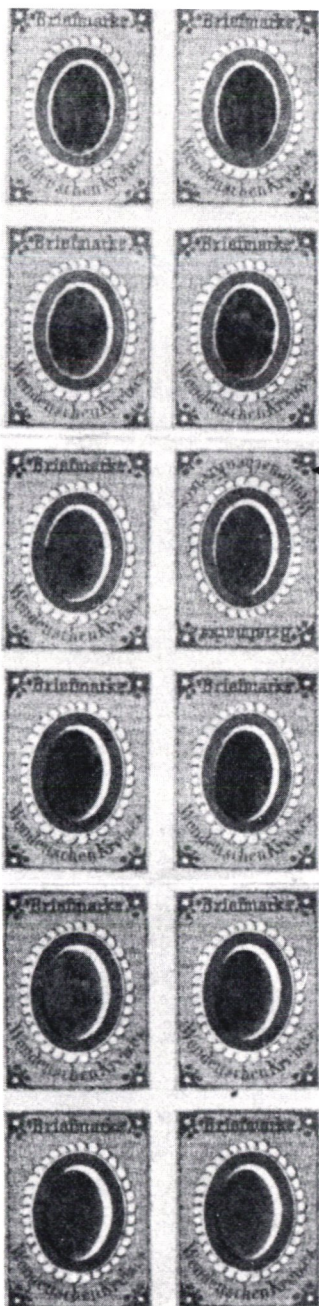
A	På glatt papper:	<i>tidigaste</i>	<i>sista</i>
		<i>datum</i>	<i>datum</i>
	2 kopek matt karminrosa och mattgrön eller grön	04.12.1865	14.10.1867
	2 kopek klart karmin och mattgrön — ljus gulgrön	24.06.1867	07.12.1867
	2 kopek matt tegelröd och gulgrön	12.08.1868	15.12.1888
B	På randigt papper (vågrät eller lodrät)		
	2 kopek klart tegelröd och gulgrön	09.02.1868	31.12.1868
	2 kopek mörkt brunröd och mörkt grön eller grön	saknas	saknas

Av dessa uppgifter kan man efter märkenas inbördes ordning i arket klart urskilja åtminstone två tryckupplagor.

Första tryckupplagan 1865

2 koppek mattkarminrosa och grön, mattgrön

Arket innehåller 16 märken i 8 vågräta rader med två i varje. Det andra märket i 3-dje raden är tryckt upp och ned. Två exemplar av detta helark samt ett par är kända.

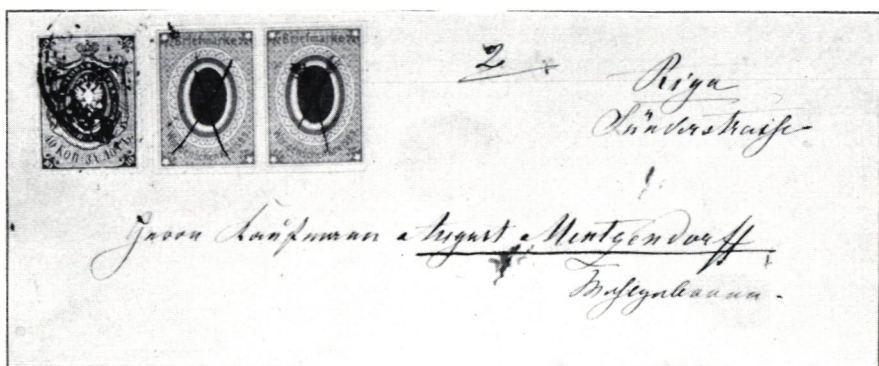

»Couche».

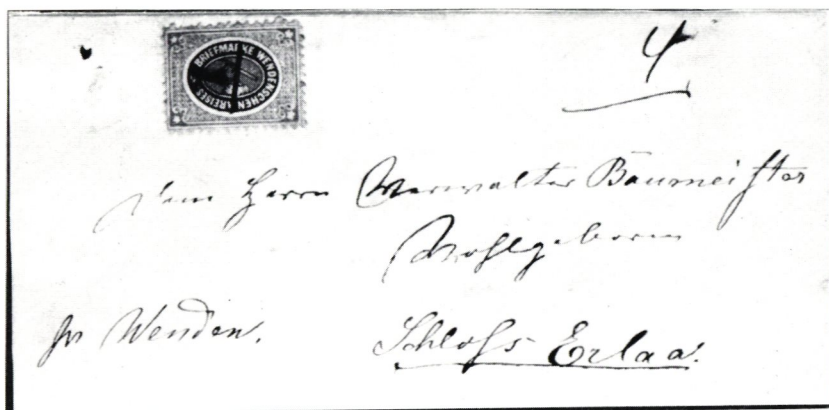
Andra tryckupplagan 1868

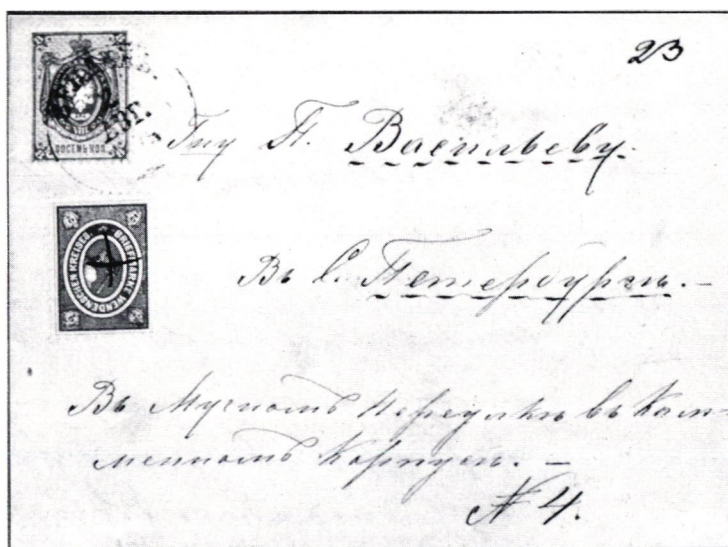
2 kopek tegelröd och gulgrön

På den sjätte försäljningsdagen, då Ferraris märken gick under klubban i Paris, såldes ett block bestående av 4 märken, varav 3 är placerade i en vågrät rad och det fjärde märket är liggande under mittelmärket. Det såldes till den berömde Hind. För att kunna säkerställa ytterligare tryckupplagor måste mer material komma i dagen. Att så sker är föga troligt eftersom mycket blev förstört under de båda världskrigen då stora Wendensamlingar befann sig i tysk ägo.

Brev till Riga, avstämplat Wenden. »2» = dubbelt porto.

Brev till S:t Petersburg, avstämplat Wenden.

Sjätte emissionen 11 juni 1870
2 kopek röd och grön

Enligt A. von Hirschheydt lät baron von Campenhausen trycka dessa märken i Buchard-Stahls-tryckeriet i Riga. Upplagans storlek var 50.000, och blev tagen i bruk den 11 juni 1870. Detta kan verifieras genom tryckeriets räkenskapsböcker och den 1893 återfunna originalgravvren. Den till dags dato tidigaste avstämplingsdatum man funnit är den 21.09.1871, således betydligt senare än märkets färdigställande. Ett märke med bläckmakulering 28.VII. 1870 är känt (avbildat). I många kataloger och även bland många forskare har emissionens årtal angetts vara 1871, vilket härmed kan bevisas vara fel.

Märkesbilden liknar föregående emissions men har i varandra ingripande halvcirklar i stället för pärlor i ovalen.

Sjunde emissionen 8 april 1872

2 kopek röd och grön — tandning $12\frac{1}{2} \times 13$.

»Kreisdirektor« Baron Wolff-Lubahn beställde denna emission hos Burchar-Stahls-tryckeriet i Riga i en upplaga på 63.792 märken. Märkena visar för första gången Wendens vapen, en grön bepansrad arm, i rött fält, med ett svärd i handen. Detta är Wendens första perforerade märke. Tyvärr är tandningen dålligt utförd, och tjockt papper har använts. På grund härav har nästan inga sammanhängande märken påträffats.

Åttonde emissionen

- a. 2 kopek blågrön och röd
 - b. 2 kopek klargrön och röd
- tandning $12\frac{1}{2} \times 13$.

Kretspostmästaren Baron C. von Campenhausen beställde dessa märken i samma tryckeri som föregående emission. Märket skiljer sig från de föregående genom att i varje hörn finnes en sköld med valörsiffra. Enligt tryckeriets räkenskapsböcker trycktes och levererades två tryckupplagor.

- 21.12.1874 — upplaga 24.000.
- 30.12.1874 — upplaga 89.000.

Från första tryckupplagan (a) känner man ingen helkarta.

Andra tryckupplagan (b).

Denna tryckupplaga som bestod av 80.000 märken levererades den 31.12.1874. Även från denna upplaga känner man inte till något helark.

Förmodligen bestod arket av 132 märken i 11 vågräta rader med 12 i varje. Pappret är något tunnare än föregående tryckupplagas medan tandningen är densamma. Även av dessa märken framställdes nytryck av Baron C. Campenhausen 1880 och av A. von Hirschheydt 1893.

Nionde emissionen 1878 - 1894

Enligt Burchard Stahls kontorsböcker levererades dessa märken i slutet av maj och kom förmodligen i bruk i juni 1878. Märkesbilden består åter av en oval med »krets» vapen, som omges av ett brett färgat band med den vita inskriften »Wendensche Kreis-Briefmarke». Två tunna linjer omger detta band och har en arabesk på toppen av ovalen. I varje hörn finnes en valörsiffra och nertill står dessutom »zwei kop». Från denna emission kan man efter färg och papperssorter urskilja fem tryckupplagor.

A Första tryckupplagan, juni 1878

2 kopek grön och karminröd

tandning $12 \frac{1}{2} \times 13$.

upplaga 188.064 märken

Arket bestod av 11 vågräta rader med 12 märken i varje. Dyliga ark befann sig i ridderskapets restupplaga. Märket är tryckt på vitt papper och tandningen har oregelbunden perforering. Otandade exemplar lär ha funnits. V. Hirschheydt lät 1893 göra nytryck även av dessa märken.

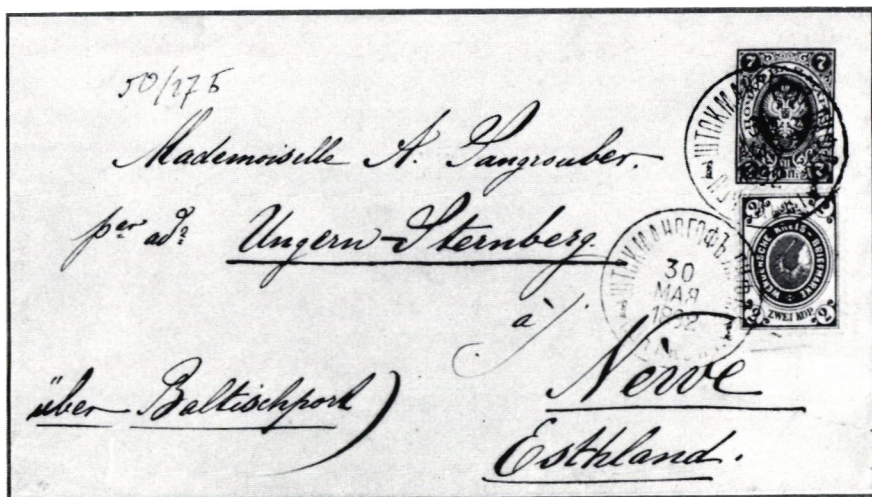
B Andra tryckupplagan, maj 1880

2 kopek gråröd och grön

tandning $12 \frac{1}{2} \times 13$.

Enligt tryckeriet trycktes märkena med samma trycksten som den tidigare – följaktligen var arkets storlek också densamma. Papperet är något gulaktigt. Otandade exemplar förekommer.

Kuvert avstämplat Stockmannshof via Baltischport till Newe.

C Tredje tryckupplagan, juli 1884 - 1892

2 kopek svartröd och grön.

tandning 11 1/2.

Även till dessa märken användes samma trycksten och arkets storlek alltså densamma. Märken som levererades 1884 - 1889 är tryckta på gult grovt linnepapper med tjock gummering medan de som levererades 1890 - 92 är tryckta på vitt papper som är betydligt tunnare och försett med tunn gummering. 1881 skaffade sig tryckeriet en ny tandningsmaskin och på grund härav har alla därefter levererade märken tandning 11 1/2. Otandade märken förekommer. I denna upplaga förekommer ett feltryck där vapnet (armen) i ovalen är vitt. Enligt litteraturen finnas dessa feltryck endast på tandade märken.

Nionde emissionen – fjärde tryckupplagan, december 1893
2 kopek svart-klarröd och grön
tandning 11 1/2.

Dessa märken trycktes med ny tryckplåt och arket bestod av 112 märken i 8 vågräta linjer med 14 i varje. Det första märket i arket har ett kortare »W» i ordet »zwei» än de övriga märkena. Pappret är blåvitt och genomskinligt. Otandade märken förekommer. Från denna tryckupplaga fanns en avart med vapnet omvänt. Det kom från ett ark som ägdes av A. von Hirscheidt. Detta förstördes emellertid vid branden på hans gods under revolutionen 1906. År 1907 fanns i Riga 24 exemplar av märket, i Leipzig 2, i Wien 1, i Livland 1 och i Libau 2. Von Hirscheidt ägde också ett exemplar av feltrycket på ett brevkort från Alt-Pebalg till Riga. Sedan det andra världskriget har inga exemplar av detta feltryck förekommit på några auktioner eller annorstädes. Skulle mot förmodan ett exemplar finnas vore författarna till denna artikel mycket tacksamma för upplysningar om dessamma.

Femte tryckupplagan, 1894
2 kopek svart- röd och grön.
tandning 11 1/2.

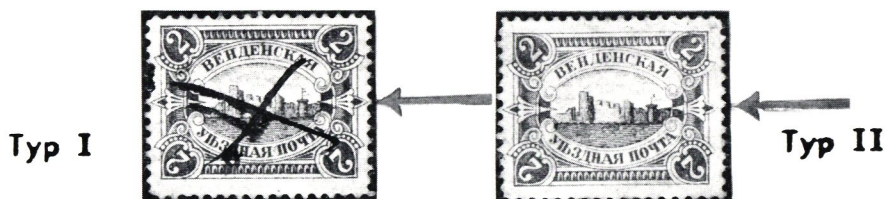
Tryckt på vanligt papper. Helark finnes inte. Förutom svart färg finnes även märken med grå färg.

Tionde emissionen 1901 - 23 april 1903.

Dessa märken trycktes hos W. F. Hacker i Riga. Märkesbilden visar i mitten ruinen av det wendiska slottet i liggande oval. Över och under ovalen står »Wendensche Kreispost» men för första gången på ryska. I varje hörn finnes en valörsiffra. Dessa märken finnas i två typer. I typ I når blott en liten del av den högra mittpilen in i bilden av ruinen i typ II är spetsen betydligt längre (se bild). Arket innehåller 150 märken i 15 vågräta rader med tio märken i varje eller i 6 grupper om 25 i varje grupp.

A Första tryckupplagan 1901
2 kopek mörkgrön och brun

Av denna upplaga framställdes ett mycket litet antal märken. Det första märket i andra och 14-de raden är omvända. I övrigt innehåller arket 77 märken av typ I och 73 märken av typ II. Det första färgade stentrycket är framställt på gråvitt papper. Även otandade ark har rapporterats.

B Andra tryckupplagan
2 kopek mörkt grågrön och brun

Dessa märken finnas i stort antal och är tryckta med en ny trycksten eftersom de olika typerna sitter i annan ordning. Inga tete-beche förekommer. Arket innehåller 75 märken av varje typ. Enstaka märken låter sig knappast särskilja från föregående upplaga.

C Tredje tryckupplagan, 17 mars 1903.
2 kopek mörkt grå-grön och röd.

Ovan angivna datum för upplagan finnes angivet på ett helark med blyertsanteckning. Förutom genom färgen skiljer sig denna upplaga genom typernas inbördes ordning. I denna upplaga finnes i ett ark 90 st. typ I och 60 st. typ II. Pappret är vitt.

D Fjärde tryckupplagan
2 kopek mörkt grå-grön och violetteröd

Den på nytt avvikande ordningen mellan typerna ger vid handen att en ny tryckplåt ånyo använts. I denna upplaga finnes 76 märken typ I och 74 typ II i arket.

Inte mindre än 10 förslag och lika många provtryck förfärdigades innan det slutliga förslaget, som visar märkesbilden med text uteslutande på ryska, antogs.

Den 23 april 1903 stängdes den wendiska kretsposten. År 1906 brändes såväl samtliga restupplagor av märkena som alla nytryck och eftertryck. Filatelistföreningen i Riga erhöll härom följande skrivelse:

»An den Verein der Briefmarkenfreunde Rigas.

Das Livländische Landratskollegium beehrt sich, ob Verein davon in

Kenntnis zu setzen, dass der Ritterschaft-Notar gemäss der mit ob, Verein durch Schreiben vom 12 April cr. Nr 3481 getroffenen Vereinbarung in Gegenwart der Delgierten des Vereins Dr E. Johannson und A. v. Hirschheydt, einen Restbestand von c:a 85.000 Stück Wendenschen Kreisbriefmarken vernichtet hat. In Namen der Livländischen Ritterschaft».

Källor

1. Architekt Carl Schmidt, Charlottenburg »Die Briefmarken des Wendenschen Kreises»
2. W. Swensson
»Typen und Abarten der Wendenschen Originalmarken. Offiziellen Neudrucke Nachdrucke und Fälschungen.»
3. A. von Hirschheydt
»Wenden — Nachklänge»
4. A. von Hirschheydt
»Olle und neue Kamellen»
5. Georg von Krusenstjern
»Die Landmarschälle und Lanträte Der Livländischen und der Öselschen Ritterschaft.»
6. Hurt & Williams
»localpost»
7. Samtliga bilder i denna artikel av objekt i Ringströms Museum för Filateli, Trelleborg.

Då vi bearbetat Wenden ur posthistorisk och filatelistisk aspekt, har vi ej försökt oss på någon prissättning av dessa frimärken, som genomgående är mer eller mindre svåråtkomliga.

Vi vill dock gärna göra en jämförelse med äldre katalognoteringar samt dagens.

KOHL 1912				MICHEL 1977		Bläck- makulering	
1863	2 kopek	200: —	400: —	Mark	200: —	400: —	150: — DM
	4 kopek	60: —	60: —		100: —		100: —
1863	2 kopek karmin/grön	—	60: —		80: —	80: —	50: —
1864	2 kopek karmin/grön	80: —	60: —		80: —	80: —	45: —

Sverige

1855	3 sk. b:co	300: —	80: —	10 000: —	6 500: —
	6 sk. b:co	100: —	25: —	12 000: —	2 200: —
	8 sk. b:co	60: —	10: —	4 000: —	1 300: —
	24 sk. b:co	250: —	50: —	10 000: —	3 000: —

Tydligen har katalogutgivarna glömt bort Wendens märken sedan 1912.

När det någon gång ex. på auktion förekommer något av nämnda märken från Wenden brukar priserna bli helt annorlunda.

Exempelvis som vid Robson Lowes auktion i Basel den 8 juni 1974, då Wenden kat. nr. 616 1863 2 kopek utbjöds till Sfr. 400: — samt såldes för Sfr. 13 200: — vilket motsvaras av c:a 30 000 kronor.

Med wendenska hälsningar

Tomas Sivhed

Claes Åström

Sigurd Ringström